

ANKARA'DA YAPI DENETİMİ SORUNLARI TARTIŞILDI

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Ankara Şubesi tarafından, 16 Eylül 2011 tarihinde, "Yapı Denetimi Forumu" düzenlendi. Forum kapsamında "Yasal Durum ve Hukuksal Sorunlar", "Yapı Denetçilerinin Karşılaştığı Sorunlar ve Sorumlulukları" başlıklı iki oturumun yanı sıra gerçekleştirilen "Serbest Kürsü" konuşmaları ile yapı denetimi konusunda yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri tartışıldı. Forumun açılışında konuşan EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göлтаş, işlemeyen yapı denetimi sistemin tüm Türkiye'ye yaygınlaştırılmasına tepki göstererek, mühendis ve mimarların mesleki bağımsızlıktan yoksun bırakılarak denetim yapan değil, yalnızca imza atan konumuna düşürüldüğüne dikkat çekti.

Milli Kütüphane Toplantı Salonu'nda gerçekleştirilen forum açılış konuşmaları ile başladı. Açılışta sırası ile EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Saymanı Ebru Akgün Yalçın ve EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göлтаş birer konuşma yaptı.

EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Saymanı Ebru Akgün Yalçın, forum kapsamında düzenlenecek oturumlarda "herkesin eteğindeki taşları dökeceğini" ifade ederek başladığı konuşmasında, yapı denetiminin yıllardır kanayan bir yara olduğunu ifade etti. Yalçın, herkesin farklı noktalardan bakıp, bir şekilde eleştirdiği yapı denetimi konusunda sorunları ve çözüm önerilerini konuşmak, tartışmak, bu konuda belli noktalarda ortaklaşabilmek için bu platformu oluşturduklarını belirterek, yapı denetimi konusunda yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin gelecekte de tartışılması gerektiğinin altını çizdi.

"Yasa Mağdur Ediyor"

"Kamu adına denetim eğer göz ardı edilirse tıpkı 1999 Marmara Depremi'nde olduğu gibi her şey bir gün üstümüze yıkılabilir, on binlerce insanımız yaşamını yitirip ailesiz, evsiz barksız kalabilir. Burada da yapı denetim konusunda piyasacı anlayış egemen kılınarak kamunun elinde olan her alanın kural dışılaştırılması istenmektedir" şeklinde konuşan Yalçın, siyasi iktidarların kamuyu denetim dışına çıkartarak bu alanları kendi yandaşlarına peşkeş çekme anlayışını sürdürdüklerini vurguladı.

Yalçın, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"17 Ağustos ve 12 Kasım 1999'da yaşanan depremlerde yaşanan can ve mal kaybından sonra, TMMOB ve Odaları devre dışı bırakan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun çıkarılmış ve denetim işinin 19 ilde özel kuruluşlarca yapılması sağlanmıştır. Kanunda değişiklik yapılarak 1 Ocak 2011 tarihinden itibaren de tüm Türkiye'de yani 81 ilde uygulanmasına başlanmıştır.

'Her şeyin özeli güzeldir' mantığı ile kamusal bir hizmet olan yapı denetimi amacı dışında kullanılan bir alan haline getirilmiş ve doğabilecek sorunlar TMMOB tarafından önceden bildirilmiş olmasına rağmen, Yapı Denetimi Yasası çok kısa bir zamanda yeterli ve ayrıntılı düzenlemeler yapılmadan yürürlüğe girmiştir. Deprem üzerinden 12 yıl, yasanın uygulanmasından bugüne kadar 10 yıl geçmiştir. Ancak, ne yasa hazırlayıcılar, ne idareler, ne de bu yasa ile denetim görevini yerine getirmeye çalışan mimar ve mühendisler ile yapı sahipleri yasanın uygulanmasından memnun değildiler. Kısacası yapı denetim sürecinin bütün bileşenleri Yapı Denetim Yasası'nın mağduru haline gelmişlerdir."

“Yapı Denetimi Özel Şirketlere Teslim Edildi”

Deprem sonrası tepkileri azaltmak için o dönem birkaç müteahhit ve mühendise yıkılan binaların ve ölümlerin faturasının çıkartıldığını hatırlatan Yalçın, “Yapı denetimi ile ilgili özündeki aksaklıklar, özündeki yanlış temel halen devam ediyor. Gömleğin ya da ceketin ilk düğmesini yanlış iliklerseniz devamı da yanlış olur. Yapı denetimi ona benziyor yanlış iliklenen düğme devam ettirildi. Arada bir bazı düğmeler çözülüp tekrar yapılmaya çalışılıyor ama işin özüne yönelik eleştirel bakış açısı yok” diye konuştu.

Hükümetin eğitim ve sağlık alanında yaptığı özelleştirmelere işaret eden Yalçın, yapı denetiminin de yapılan değişiklikler sonucunda, özel şirketlere teslim edildiğini söyledi.

Yapı denetimle ilgili bütün olumsuzluklara müdahil olmanın EMO'nun görevi olduğunun altını çizen Yalçın, “Bu işi yapan üyelerin sorunları bizim sorunlarımızdır. Odalar olarak yıllardır sürdürdüğümüz kamu adına bu denetimlerde bulunmak bununla ilgili tartışmalara katılmak istiyoruz. Tüm duyarlı kamuoyunu, kamunun haklarını ve çıkarlarını savunan TMMOB'nin iradi gücü ile denetçi ve kontrol elemanı mimar ve mühendislerin gücünün bir araya getirilerek, kamu adına denetim yapılması mücadelesini hep birlikte sürdürmeye çağırıyoruz” diyerek sözlerini tamamladı.

EMO Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş da, TMMOB ve Oda bünyesinde önemli bir sorun alanı olarak üzerinde tartışılan yapı denetimi konusunda düzenlenen forumun önemine dikkat çekerek, EMO Ankara Şubesi'ne teşekkür etti. Forumun, meslek ve meslektaşların karşılaştığı sorunlara yanıtlar üreteceğine ve bu alanda yapılacak başka birçok çalışmaya zenginlik katacağına inandığını belirtti.

“İşlemeyen Sistem Yaygınlaştırıldı”

“Tüm binalar denetlenecek” söylemi altında Türkiye'de işlemeyen ve sorunlu bir sistem olan yapı denetiminin 2011'den itibaren ülke çapında yaygınlaştırıldığını hatırlatan Göltaş, “Sistemin işlemediğinin ve sorunları olduğunun eski adıyla Bayındırlık ve İskan Bakanlığı da farkındadır ki Resmi Gazete'de yapı denetimi sisteminin yaygınlaştırılmasına ilişkin kararı yayımladıktan sonra sistemin sorunlarının çözülmesi için çalışacakları yönünde açıklamalar yapmışlardır. Bu koşullar altında yapı denetiminin yaygınlaştırılması değil, denetimsizliğin kabulü söz konusudur” dedi. Göltaş, 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'u eleştirerek, şu bilgileri aktardı:

“4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, 2001 yılında Odalarımız başta olmak üzere pek çok kurum ve kuruluşun uyarıları ve önerilerine rağmen insanların can ve mal güvenliğini kar güdüsüne teslim eden bir

sistem olarak 19 pilot ilde uygulamaya sokulmuştur. Yapı denetimi işinin ticarileştirilmesi ve denetim görevini yapacak mühendislerin bağlı oldukları meslek örgütleriyle ilişkisinin koparılması sonucu ticarileşmiş sistemin içine özgürce denetim olanağından yoksun olarak atılmışlardır. Bu nedenlerle sistem işlememiş ve yoğun eleştirilere neden olmuş, çeşitli yasa ve yönetmelik değişiklikleri yapılmış olmasına karşın sistemin temel mantığı değişmediği için sıkıntılar devam etmiştir. Şimdi ise 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Yasa, Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ocak 2011'den itibaren 81 ilin tümüne yayılmıştır. Ülkemizde yapı denetim sisteminin 19 ilde pilot uygulamaya başlamasının üzerinden 10 yıl geçmiş, bu sistemle birlikte depremselliği ve sorunları aynı olan bir coğrafyada iki farklı sistem uygulanması gibi garip bir durum oluşmuştur. Alınan karar bu garipliği ortadan kaldırmakla birlikte, elimizde işlemeyen bir sistem olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Yasanın aksayan ve uygulanamayan yanlarının ilgili tarafların görüşlerine başvurularak düzenlenmesi, yasa hedefleri açısından yaşamsal önem taşımaktadır.”

“Meslektaşlarımız İmzacı Konumuna Sokuldu”

“Yapı denetimi konusunda en temel sorunun, şirketlerin ücretli çalışanı, hatta imzacısı konumuna sokulan yapı denetçisi mühendis ve mimarların mesleki bağımsızlıktan yoksun bırakılarak denetim yapan değil, yalnızca imzacılık yaptıran, hatta imzasını kullandıran bir ortam yaratılmıştır” şeklinde konuşan Göltaş, bunun temel nedeninin ise yasanın mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme ve denetleme boyutlarını içermemesi olduğuna işaret etti. Göltaş, sorun karşısında eski adıyla Bayındırlık Bakanlığı'nın şimdiki adıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın çareyi, meslek örgütleriyle işbirliğinde aradığını ve mevcut denetçi mühendis ve mimarlara Odalar eliyle eğitim verilmesini sağladığına dikkat çekti.

Cengiz Göltaş, süresi 5 yıl olan Yapı Denetçiliği ve Proje Denetçiliği Belgesi'nin geçerli olduğu süre içinde meslek içi eğitimlerin sürekli hale getirilmesini isteyerek, 2006-2007 yıllarında Bakanlık ve Odaların eşgüdüm halinde hayata geçirdiği eğitim çalışmasının devam edilmemesini ve yasada eğitime ilişkin hükümlere yer verilmesini önemli bir eksiklik olarak nitelendirdi.

“Yapı Denetimi Denetimsizliğe Mahkum Edildi”

Sistem içerisinde yaratılan ve “imzacılık” olarak tabir edilen uygulamaların, yapı denetçisi mühendis ve mimarları da düşük ücretle çalışmaya mahkum ettiğine dikkat çeken Göltaş, kamusal bir hizmet olan denetim işinde yaratılan

rekabet ortamının denetimsizliği getirdiğini söyledi. Göltaş, şunları kaydetti:

"İlgili yasaya göre yapı denetim kuruluşlarının yapı sahipleri tarafından belirlenmesi gerekirken, uygulamada yapı denetim kuruluşları müteahhitler ile yüz yüze gelmekte, bu durum haksız rekabete neden olmakta, bağımsız bir yapı denetim oluşmasının koşulları en başta yok olmaktadır. Mühendis ve mimarların meslek odalarıyla bağlarının koparılmış olması nedeniyle de meslek örgütlerinin hem üyeleri hem de mesleğin yapılışı üzerinde herhangi bir gözetim ve denetimi söz konusu olamamaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) gereği yapı denetçisi mühendis ve mimarları kendisi denetlemeye çalışmakta, ancak böyle bir organizasyona sahip olmaması, mühendis ve mimarların sicillerinin odalarda tutuluyor olması nedeniyle bu denetim mekanizması etkin bir şekilde işlememektedir. Bakanlık müfettişleri eliyle yapı denetim kuruluşları ve denetçi mühendisler hakkında yürütülen soruşturmalar ise pek çok üyemizin gereksiz yere mağduriyetine neden olmaktadır. Odalarımızca yıllar önce vefat etmiş mühendislerin yapı denetçisi olarak gösterildiği saptanmakta, bu tür durumlar hakkında Bakanlık yine Odalarımızca uyarılmaktadır. Denetimsiz ortamda, Bakanlıkça verilen belgeler piyasada 'kiralanan' hale gelmiştir. İnternet üzerinde kariyer ve iş ilanları sitelerinde 'kiralık denetçi belgesi' ilanları yayınlanmaktadır."

Nüfusunun yüzde 98'i deprem tehlikesi altında yaşayan Türkiye'de konutların yüzde 67'sinin kaçak ya da ruhsatsız olduğunu vurgulayan Göltaş, bina stokunun yalnızca yüzde 40'ının oturulabilir durumda olduğunu altını çizdi.

Göltaş, mevcut yasanın, kamu yapı ve tesisleri ile ruhsata tabi olmayan yapılar, bodrum kat hariç tek parselde bulunan ve 200 metre kareyi geçmeyen iki katlı müstakil yapıların kapsam dışında bıraktığını belirterek, 2011'den itibaren yapı denetiminin tüm illerde uygulanacak olmasının ülkedeki tüm binaların aynı sistem içerisine girdiği anlamına gelmediğini vurguladı.

Konuşmasını "Yapı üretim sürecinin; yer seçiminden planlamaya, yapı tasarımından üretimine, yapı üretiminden kullanım aşamasına kadar kamu otoritelerinin denetiminde işleyen bir süreç olması gerekmektedir. Ancak son 4708 sayılı Yasa ile denetim işlevi piyasaya açılmıştır" şeklindeki ifadeler ile sürdüren Göltaş, bu açılımın bedelinin büyük kısmının proje müellifi ve yapı denetimci üyelere çıkartılmasına tepki gösterdi.

"Örgütlü Mücadele Edilmesi Şart"

EMO Yönetim Kurulu Başkanı Göltaş, denetimi üstlenilen yapıda sorumluluğun iş güvenliğiyle başlayıp, binanın mimari yapısındaki en ufak değişiklikler hakkında ilgili kurum kuruluşları bilgilendirmeye kadar devam ettiğini vurgulayarak, bu alanda çalışan EMO üyelerinin yapı denetiminde hatalı yapılan kontroller sonucu cezai, hukuki ve idari yaptırımlarla karşı karşıya kalmakta oldukları dikkat çekti.

Katılımcıları, EMO'nun şube ve temsilciliklerinde oluşturulan yapı denetim komisyonlarına katkıda bulunmaya davet eden Göltaş, "Sistemin bize dayattığı bu uygulamanın düzeltilebilmesi, üyelerimizin bu alanda mesleklerini, kamu çıkarı adına uygulayabilmeleri ve emeklerinin karşılığını alabilmeleri için örgütlü mücadele etmemiz şarttır" diye konuştu.

Açılış konuşmalarının ardından ilk olarak "Yasal Durum ve Hukuksal Sorunlar" başlıklı oturum gerçekleştirildi. Kadir Özkan'ın yönettiği oturuma Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nden Erkan Ersoy, Yenimahalle Belediyesi'nden Tacettin Demirbaş, Çankaya Belediyesi'nden Ceyhun Akkuş, İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) Ankara Şubesi'nden Hüseyin Kaya, Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nden Ahmet İmran Karaman, EMO Ankara Şubesi'nden Cem Erkat ve EMO Ankara Şubesi'nden Ali Yiğit konuşmacı olarak katıldı. Ardından Nezir Özsoy'un yönettiği "Yapı Denetçilerinin Karşılaştığı Sorunlar ve Sorumlulukları" başlıklı ikinci oturum gerçekleştirildi. Bu oturumda, EMO Ankara Şubesi'nden Neşe Ülker ve Satılmış Caner, İMO Ankara Şubesi'nden Hüseyin Kaya, Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nden Ahmet İmran Karaman konuşmacı olarak yer aldı.

Forum çalışmalarını düzenlenen "Serbest Kürsü" etkinliği ile tamamlandı. ◀